

I Lammets Blod du nu er Søled
 vel dig der hasted og ey Nøled
 Til dette Blodig Vaskerstæd,
 Der Blev du Reen til Lammets Trone,
 Der Fik du Ret til Ærens Crone,
 Did hen min Siæl Sig ønsker med.

Mindre personalhistoriske Bidrag.

Ved H. F. Rørdam.

I.

Om nogle til Lysabbel paa Als knyttede Personligheder.

I 1ste Række af dette Tidsskrift (1ste og 2det Bind) har jeg meddelt dels en udførlig Selvbiografi af Præsten *Augustinus Meldal* i Lysabbel, dels Uddrag af hans Søns, *M. R. Meldals* »Kronike fra Lysabbel Sogn«. Derved er min Opmærksomhed bleven henvendt paa nogle Smaastykker, der kunne tjene til at rette og supplere enkelte af Meddelelserne i den sidstnævnte Kronike.

Det første angaar *Jørgen Danielsen*, en Søn af den a. Skr. II, 11 omtalte 2den Præst efter Reformationen i Lysabbel. Sønnen naaede en saa anset Stilling i Kjøbenhavn, at Universitetet ved hans Død hædrede ham med et latinsk Program, af hvilket jeg har uddraget følgende personalhistoriske Efterretninger, der ogsaa kunne tjene til i væsentlig Grad at udfylde, hvad Dr. O. Nielsen har meddelt om denne Mand i sin Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse III, 212—13.

Jørgen Danielsen var født i Lysabbel paa Als, hvor hans Fader, Hr. Daniel Jørgensen, var Præst og Provst. Moderen hed Karen Bjørnsdatter. Da Faderen døde tidlig, kom Sønnen med

sin Moder til Morbroderen Johan Bjørnsen i Flensborg, indtil Moderen anden Gang blev gift med Movrits Mandix, Søn af Marcus Mandix, forhen Borgmester (Consul) i Flensborg. Tretten Aar gammel kom Jørgen Danielsen til Fyn efter Foranledning af nogle Adelige (rogatu nobilium quorundam), der havde fundet Behag i hans opvakte og behagelige Væsen. Han lærte nu at læse og skrive det danske Sprog, og 16 Aar gammel kom han i Tjeneste hos nogle adelige Jomfruer af Familien Skinkel, hvilke boede i Odense, hvor han stræbte videre at uddanne sig. Efter et Aars Forløb antoges han i Tjeneste af de omtalte Jomfruers Broder, Morten Skinkel til Østrup og Søholm, der fandt særdeles Behag i hans flinke og raske Væsen og i hans Dygtighed til at udrette, hvad man satte ham til. I elleve Aar tjente han den nævnte Mand først som Skriver og siden som Foged over hans og Søstrenes Godser i Fyn, Sjælland og Skaane. Derpaa blev han af Herluf Daa til Snedinge, der var Lensmand over Island, sendt op til dette Land som hans Fuldmægtig, et Hverv han skilte sig ved til Beboernes Tilfredshed, som de Vidnesbyrd, de gav ham ved hans Bortrejse, godtgjøre. Opholdet paa Island var dog ikke gavnligt for hans Sundhed, hvad enten det nu var det strænge Klima eller den forandrede Levemaade, der virkede skadeligt paa ham. Nok er det, han maatte begive sig til Hamborg for at søge Lægehjælp. Da han atter var kommen til Kræfter, drog han til Danmark for paa sin Herres, Herluf Daas, Vegne at aflægge Regnskab for de kgl. Rentemestere. Imidlertid havde han 14 Dage efter Paaske 1618 Bryllup med en Enke ved Navn Gertrud Frantsdatter. Kort efter blev han af den øverste Rentemester, Sivert Beck til Førslev, beskikket til Renteskriver (ad officium rationum subducendarum est vocatus), og 1620, da det islandske Kompagni oprettedes, valgtes han til en af Bestyrerne i dette. Paa Grund af hans udmærkede Dygtighed til offentlige Forretninger valgtes han 1622 med Kongens Samtykke til Raadmand i Kjøbenhavn, i det han nedlagde Renteskriverbestillingen (misso priori munere), og 1625 blev han efter Kongens Befaling af Kansler Christian Friis til Kragerup beskikket til at fore Opsyn med det ostindiske Kompagni (Indicæ societatis inspectio illi est demandata). Den

17de September 1629 udnævnte Kongen ham til Borgmester i Kjøbenhavn. Efter at være hædret med mange Tillidshverv døde han den 4de Maj 1638, efter tre Aars Svagelighed, 56 Aar gammel (postquam anni vitæ quinquagesimi septimi mensem quartum absolvisset)

Den anden Notits gjælder den 3die af de tre Mænd af Navnet *Petrus Conradi*, som efter hinanden vare Præster i Lysabbel¹⁾. Det er et Kongebrev, der giver ham Ret til at tage theologisk Attestats ved Academiet i Sorø, skjont han ikke havde deponeret her i Landet, og det lyder saaledes:

Soer Højlærde anl. Petri Conradi
Testimonium.

Fr. 3. V. s. G. t. Hvad Petrus Conradi for os underdanigst haver ladet andrage, anl. at hannem Litteræ Attestationis skal nægtes, formedelst han ej her i Riget haver deponeret, kan I af hosfølgende hans underd. Supplication videre se og erfare. Thi ere vi denne Gang naadigst tilfreds, at hannem Testimonium Attestationis maa meddeles, naar han dertil efter foregaaende Examen capabel vorder, uanset at at han paa fremmede Steder deponeret haver. Hafn. 1 Octob. 1663²⁾.

Sjæl. Tegn. XXXVI, 599.

Det tredie Bidrag, jeg har at meddele, gjælder den i nærværende Tidsskr. 1. R. II, 13—4 omtalte bitre Strid mellem Præsten *Jens Pedersen Roeskilde* og Degnen *Andreas Knudsen Conradi* i Lysabbel. De to Breve til Biskop Kingo, som her følge, ville vise, at den stedlige Tradition, af hvilken Meldal aabenbart væsentlig

¹⁾ I Kgl. Bibl., Bøllings Brevsamling, findes en latinsk Skrivelse, dat. Othoniæ 1622, fra *Johannes Conradus Alsenius* til den lærde Holger Rosenkrantz, med Anmodning til denne om at interessere sig for, at bemeldte unge Mand, der en Tid lang havde studeret udenlands, kunde faa en Lærerplads ved det ny Gymnasium, der skulde oprettes i Odense. Formodentlig har han været en Søn af den første Petrus Conradi, der var Præst i Lysabbel. Det vides nemlig, at denne havde en Søn ved Navn Johannes, der blev Præst i Bov ved Flensborg.

²⁾ Dette Aarstal viser, at det er urigtigt, naar Meldal lader Petrus Conradi blive Præst i Lysabbel i Aaret 1661. (Jvfr. Wiberg, Alm. dsk. Præstehist. II, 350).

har øst sine Efterretninger, paa dette Punkt har været noget paa Vildspor, som det ofte gaar med slige Traditioner; dog kan Sagnet maaske nok have haft noget mere at støtte sig til, end disse Breve — der kun se Sagen fra Præstens Synspunkt — just antyde.

1.

Glæde og Fred aff Gud, samt ald selfbegierlig Velstand till Liff og Siel ønsker jeg Hans Velb. ved Christum Jesum, vor Herre!

Velbyrdige Herr Biskop, hølærde Hr. Doctor, gunstige Patron og høistærede Fader! Att jeg mett min ringe Skriffuelse Hans Velb. bemøier, gjør mich w-verdige saa møget dets dristigere, som ieg mich aldellis till hans rett faderlige Affection rett hierteligen forlader. Betachendes mich i Begyndelsen af Hiertet, att Hans Velb. mitt ringe hues og mich fattige Mand dend store ære bevisze vilde, mich mett sin høiansehnliche Tilkomst og Nerværelse att hædre. Beder derhos paa det ydmygeligste, hvis aff min Ringhed till Hans Velb. Bevirthning kunde affsted fores, i beste meening maa optaagis. Og ønsker derhos rett hierteligen, dend Allerhøieste hans Høi-Biskopflige Ærv.s Aar og Dage saaledis naadeligen forøge vilde, vi hans høie og verdige Person baade i min ringe Bolig, saa ogsaa her paa Landet hos os, see og haffue maa: som da hans store og rett faderlige Velgierninger mod os fattige Præster dett vel forskylt haffue, vi saadan hiertelig Forbøn till Gud for Hans Velb. Velgang affstede maa: saasom de, os fortrænge, bliffue dagligen tratzigere og stoltere, og vi fattige Mend till ingen anden, nest Gud, end till Hans Velb. om Hielp og Beskermelse imod dem tilflucht haffue att tage.

Og saasom dett saa vitt er kommen mett dend haardnakkede Degn i Lysabild, att hand for sine Forseelsers skyld er fra sin Bestilling affsatt, daa har jeg mig fordristet (beder paa det ydmygeligste min Dristighed og faste Tillid till Hans Velb.s rett faderlige Hiertelaug icke ilde maa optagis) for nærværende Niels Hendrichsøn, for dum Degn till Tandslet, nogle faa ord till beste till Hans Høiærv. att skriffue, og derved Dorren for hannem till Hans Velb. att aabne. Samme fattige Mand har fast paa 20 Aars tiid betient Tandslet Degne Kald saa troligen, christeligen og erbahr-

ligen, saa hand ett gaat Røcte og Vidnesbyrd hos hver mand haffuer for sin Velforhold skyld inden og uden Kierken. Mens formedelst att Kaldet er gandske ringe, ringe for Præsten, end ringere for Degnen, Gud hannem ogsaa mett mange Børn velsignet, og deroffuer liden Forraad funden, sich og dem at ernære, efftersom hand fast var geraaden i Armod, saa haver hand mett dend nu hos Gud Sl. Herr Biskopfs, Dr. Niels Bangs, Forviidende og Consens affstaaett sitt Degne Kald till en anden Person, hos hvilken hand nu sin ophold mett fattige Hustrue og smaa Børn nyder. Mens eftersom hans Hvilkaare befindis nu fast ringere att vere end som tilfaarne, hand ogsaa for Aar og Alder skyld endnu er dyctig nock ett Degnekald att betiene, hand ogsaa till Børnelerdom og Chorsang saa duelig, som aff nogen Degn eskis kand, har jeg ydmygeligst aff Hans Velb. begiere vilde, att saa frembt hand ei nogen anden till samme Degnekald vdseet, hand saa barmhiertig vere vilde, nerværende fattige Mand fremb for nogen anden samme att lade erholde : allersomhelst efftersom jeg fornemmer, at min k. Naboe og Vehn, dend hæderlige Mand Hr. Jens Pederson, Pastor loci, sin reflexion til hannem fremb for nogen anden monne haffue. Herudi beviiser Hans Velb., om hannem saa behager, en rett Miskundheds gierning, dend dend nadefulde Gud visseligen Hans Høiærv. rigeligen betalle vill : vi ogsaa paa voris side i alle mueligste maader effter voris Ringhed forskyldte ville.

Viidere (Hans Velb. vilde icke bliffue vred, jeg ham mett min skriffuelse ydermere bemøier) maa jeg schmerteligen for hannem klage, at denne steds Kl. Amptsvervalter icke endnu lader aff att fnuse og true, serdelis de fattige Kadner, som paa min Grund boe, mett ødeboel, att om noget aff os fattige Præster imod hannem brydis heller forseet vorde kunde, og vi icke aldellis hannem till Behag kunde leffue og hans Befalninger effter leffue, som e. gr. der hand nyligen Kongelige Majestats vdgangene nadigste Befalning angaende att skrifte om Løverdagen contramandere[de], som dog ei bleff antaget : saa maa, efftersom hand intet imod os Præster formaa kand, voris fattige Kadner formedelst hans Trusel sadant vndgielde, og heder fast mett dem, som i fordom Dage : ad Leones, ad Leones, till øde boel mett Præste Kadner; som

kunde Hans Kl. Majestatis Boel foruden dem ei ved magt holdis, som dog i saa mange Aar herforuden ere erholdne hiidindtill i goed Velstand; hand ogsaa foruden dennem vnge Bønderkarle, Kadner og Inderster i 100 tall haffuer, som langt dueligere og formusommere ere Kl. Boel ved magt att holde, end voris fattige Husmend, som ickun to heller tre skipper Haure Land haffue att boe paa. Beder for Guds Barmhertigheds skyld, Hans Velb. os fattige Præster og serdelis mich fattige Mand imod sadan dend stolte Mands Trusel (som hand ogsaa i Gierningen self tilforen imod mich beviist) til hielp komme vilde, vi ved Kl. Benaadning fraa slig Frücht og Skade fraa hannem att tage maa exonereris, effter som dend liden Affgift, som vi aff voris Kadner nyder, en aff visseste voris Kalds Indkomme monne vere; vi ei heller for sadan Wsickerheds skyld att bortførís(!), vdi hvilken de fattige Folk leffue, og daglige Trusell mett øde Boel, ei nogen mere bekomme kunde, der i Frembtiiden paa Præstegrunden vilde boe, Kadene deroffuer bliffue øde, og de stolte Edoms Børn, som os Brødet og Liffvet misonde, deraff deris Glæde haffue, de, som sige om voris fattige Husmend: gjører bart, gjører bart, indtil deris Grund. Vill nu Hans Velb., som ei paatviffis, vere saa fromb och mettlidig, os i dette fald mett Hielp og Beskermelse att vndsette, gjør hand saadan en Gierning, der fornemmeligen Gud kand komme til ære, hans Biskopflige Ære till berømmelig Efftersagn og Berømmelse, og vi fattige Præster, seerdelis mich fattige Mand, til Glæde og Husvalelse. Ville ogsaa met voris andächtige Bønner till Gud for denne og andre os beviiste store Velgierninger w-affladelige gjøre Ansøgning, hand hans høie Biskopl. Velb. mett sitt gandske Hus lange og mange Aar i ønskelig og glædelig Tilstand, sine vndergiffne Præster till beskermelse, Glæde og Trøst, erholde vilde; hvormet jeg daa slutter, Hans Velb. Guddommelige Majest. Beskermelse troligen befahlendis. Skreffuen i Tandslett Præstegard d. 7. Octobris Ao. (16)84

H. Velb.

Vndergiffneste Tiener

Samuel Stenlosius.

Udskrift: Dend Velædle, Velb. og Høyærværdige Mand Doct.

Thomas Kingo, Biscop over Fyens Stift, min gunstige Hr. Biscop og Fader i Christo, tienstærbødigst à Kiøbenhavn.

2.

Min Welb. Hr. Biscop og Høj-Gunstige Patron vil jeg have Naade, Lykke og Velsignelse forønsket!

Eftersom jeg højlig er foraarsagett for min Welb. Hr. Biscop att andrage, huorledis min Degn, d. 20 Søndag, efter Guds Tienistis Forretning med Ampts-Forvalterens Fuldmægtige og Tingskriveren, baade Provsten og mig u-vidende, udi min Kirche indkom, og Dørrerne tilsluttede, att meenige Almue maatte blive tilstede, og da paa Degnens Vegne it Sognevidne vare begierendis, huilchet jeg formoder, af de Personer v-forsvarligt att være giort (enddog Ampts-Forvalteren, strax efter voris Velb. Hr. Biscops Befaling af Prædiche Skolen var læst og forkyndet, lod forbiude, at Sogne-Folchet ej om Løwerdagen skulle gaae till Skrifte, men skulle forblive ved det forrige, huorpaa jeg de tvende Mænd, som hos mig vare, svarede: Hvad min Welb. Hr. Biscop mig paa Kongens Vegne har befalett, er jeg skyldig at giøre, og ey videre) beder derfor ydmygeligst, att saasom jeg her paa Steden iblant dem er fremmed, min Welb. Hr. Biscop mig baade mod den eene og anden tager udi Forsuar, og mest mod den opsetzige Degn, som baade Ampts-Forvalteren og Sogne-Folchet mod mig ophidtzet, huilchet af hans Forretning udi Amptstuen kand vdvisis, saa og aff Dømmen, som min ærværdige Provst over ham har vdsteed. Og som jeg aff en Missive, som Eders Welb. Famulus Provsten har tilskichet, erfarer, att hand een Person, som min forrige Degn skulle succedere, har recomme(n)derit, da har samme Person vdi Hovedet været forrycht, og, som mig er forresagt, troer ej samme Person det enten antager eller begierer; thi hand har ingen Stemme at siunge med. Er derfor min, saa vel som min k. Naboes, Hr. Samuels, indstendige og ydmyge Begiering, att Eders Welb. den fattige Niels Degn der till vilde befordre, huor imod min Kiereste¹⁾ sin Skyldighed til fattige efter Aftale skal erlegge. Jeg beder og,

---

¹⁾ Det er den i Personalhist. Tidsskr. II, 14 omtalte fremtrædende Præstekone.

att Eders Welb. for min fattige Kirche u-besverget vilde drage nogen Omsorrig. Jeg vil aff yderste Formue igien findes till Eders Welb. Tieniste, og her hos have Eders Welb. med alt kiert under den Højestis Protexion troligen befalett. Gud lade Eders Welb. fremdrage it glædeligt og langvarigt, dog Gud velbehageligt Leffnet. Det ønsker Eders Welb. beredvilligste og ydmygste

Liusabbel Præste- Jens Pederssøn Roeschild, m. pp.
gaard d. 21 Octobr. 84.

Udskrift: Den Welb. Høy-ærværdige, Hæderlige og Høylærde Mand, Doctor Thomas Kingo, Superintendentens over Fyens Stigt, min Højtærede og Høy-Gunstige Patron, dette ydmygeligst a Kiøbenhaffn. Franco bis Cøppenhagen.

P. S. Begieris tjenstlig, att Postmesteren udi Kiøbenhaffn dette Brev till den velfornemme Handelsmands, Kield Lauritzens paa Amager Torff, vilde lade aflegge.

Endelig kan endnu bemærkes, at i Fyns Bispearkiv findes et af Christian V den 9. April 1687 udstedt Kaldsbrev, hvorved *Lorentz Krag* beskikkes til Sognepræst i Lysabbel efter afd. Hr. Jens Pedersen Roeskilde, og vedlagt er et Testimonium publicum fra Kjøbenhavns Universitet, hvoraf fremgaar, at Laurentius Krag Hol-satus den 2. Okt. 1684 havde taget theologisk Attestats med Non cont. Han blev ordineret af Biskop Kingo den 20. Maj 1687.

II.

Dr. med. Michel Christensens Levned.

Om den ovennævnte Mand haves hidtil i almen-tilgængelige Skrifter kun spredte Oplysninger (se Personalhist. Tidsskr. 1. R. II, 112. S. B. Smith, Dr. med. Otto Sperlings Selvbiografi, S. 22 f. 33. 42 f. 49. Ingerslev, Danmarks Læger I, 377). Det vil derfor formentlig interessere Personalhistorikere at faa en fuldstændig, om end kortfattet Biografi af ham efter det gamle, yderst sjeldne Program, som Universitetet udstedte over ham ved hans Død.

Michel Christensen var født i Kjøbenhavn 1585, Søn af Professor M. Christen Michelsen og Hustru Margrete Hansdatter, som